

VANGGEWASSEN EN NATEELTEN VOLGENS HET MESTDECREET

Het inzaaien van een vanggewas is een goede praktijk om de uitspoeling van nutriënten naar het oppervlakte- en grondwater te verminderen. Het Mestdecreet verplicht sommige bedrijven om op bepaalde percelen of na sommige teelten een vanggewas in te zaaien. Het Mestdecreet legt daarnaast ook verplichtingen op voor het gebruik van een nateelt.

Weet u wat het verschil is tussen een vanggewas en een nateelt? Moet uw bedrijf een vanggewas of nateelt inzaaien? En hoe kunnen vanggewassen u helpen om te voldoen aan de vergroeningseisen van het GLB? Lees het in deze fiche.

WAT IS EEN VANGGEWAS EN WAT IS EEN NATEELT?

'Vanggewas' is een specifiek begrip in het Mestdecreet. Het is een **niet-vlinderbloemige** groenbedekker uit de Vlaamse lijst groenbedekkers in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, of een mengsel van niet-vlinderbloemige groenbedekkers of een mengsel van gras en klaver dat ingezaaid wordt na het oogsten van de hoofdteelt.

Op de website van het Departement Landbouw en Visserij vindt u de volledige lijst van de [groenbedekkers](#).

Verwar het begrip vanggewas niet met het begrip nateelt. Het Mestdecreet definieert een nateelt als de teelt die na de hoofdteelt in hetzelfde jaar op het perceel verbouwd wordt. Elk vanggewas is per definitie een nateelt maar niet elke nateelt is een vanggewas. Immers, de nateelten zoals de wintergroenten en wintergranen vallen niet onder de definitie van een vanggewas. De vlinderbloemige groenbedekkers zijn geen vanggewassen volgens het Mestdecreet maar het zijn wel nateelten.

Een vanggewas heeft het vermogen om de reststikstof in de bodem na het oogsten van de hoofdteelt tijdelijk vast te leggen in organische stof. Daardoor wordt de uitspoeling van reststikstof naar het oppervlakte- en grondwater vermeden en worden lagere nitraatresidu's gemeten op de percelen met een vanggewas. Het vanggewas kan zijn rol maar goed vervullen als het goed tot ontwikkeling is gekomen. Daarom is het belangrijk dat het tijdig ingezaaid wordt - het best zo snel mogelijk na de oogst van de hoofdteelt - én lang genoeg aangehouden wordt op het perceel. Het Mestdecreet legt daarom hierover voorwaarden op. Goed ontwikkelde vanggewassen, groenbedekkers en nateelten beperken bovendien erosie op hellende percelen en verhogen het koolstofgehalte van de bodem.

Mengsels van vanggewassen combineren de voordelen van de verschillende vanggewassen: verschillende bewortelingsdieptes, snelheid van opkomst en van ontwikkeling, gevoeligheid aan bederf van de bodemstructuur, vorstgevoeligheid, Winterharde vanggewassen kunnen zich het volgende voorjaar nog verder ontwikkelen.

Denk eraan dat bij het onderwerken van een gewas of gewasresten de stikstof terug vrij komt. Houd daarmee rekening bij de volgende bemestingen.

BENT U ALS BEDRIJF VERPLICHT OM EEN VANGGEWAS OF EEN ANDERE NATEELT TE ZAAIEN?

De inzaai van een **nateelt** is verplicht:

- om een hogere stikstofnorm uit dierlijke mest te mogen toepassen op wintertarwe, triticale, wintergerst of andere granen. Als u na het oogsten van die granen een nateelt inzaait, verhoogt de maximale toegelaten hoeveelheid stikstof uit dierlijke mest van 100 kg N/ha naar 170 kg N/ha.

Meer informatie over de bemestingsnormen vindt u op www.vlm.be > thema's > Mestbank > bemesting > aanwenden van mest > bemestingsnormen > [brochures normen en richtwaarden](#).

De inzaai van een **nateelt of een vanggewas** is verplicht:

- als u meststoffen van type 2 of type 3 wilt opbrengen na het oogsten van de hoofdteelt (als uw bedrijf die meststoffen tenminste mag opbrengen).

De inzaai van een **vanggewas** is verplicht:

- als uw bedrijf een focusbedrijf is. De modaliteiten zijn afhankelijk van het type focusbedrijf.
- als uw bedrijf een derogatiebedrijf is en als u de derogatie wilt toepassen op wintertarwe en triticale.

Verplichte inzaai van een vanggewas of een nateelt om na het oogsten van de hoofdteelt nog meststoffen van type 2 of 3 te mogen toedienen

Algemeen kan gesteld worden dat alle bedrijven na het oogsten van de hoofdteelt nog meststoffen van type 2 en type 3 mogen toedienen, op voorwaarde dat er uiterlijk op 31 juli een nateelt (vanggewas, specifieke teelt of andere nateelt) ingezaaid wordt op het perceel.

Niet-focusbedrijven hebben iets meer tijd om hun vanggewas of specifieke teelt in te zaaien:

- t.e.m. 31 augustus om een vanggewas in te zaaien.
- t.e.m. 31 augustus om een specifieke teelt in te zaaien.

Hierop bestaan verschillende afwijkingen. Alle bepalingen over de uitrijregeling van meststoffen (periode van toediening, hoeveelheid meststoffen die mogen toegediend worden, ...) vindt u op www.vlm.be > thema's > Mestbank > bemesting > aanwenden van mest > uitrijregeling > [uitrijregeling](#).

Verplichte inzaai van een vanggewas als maatregel voor focusbedrijven

Voor de focusbedrijven voorziet het Mestdecreet in 2 maatregelen met inzaaiverplichting van een vanggewas:

- Is uw bedrijf een focusbedrijf door ligging of een focusbedrijf met maatregelencategorie 1 of 2? Dan bent u verplicht om **op elk perceel van uw bedrijf waar de teelt en de bodem het toelaten** een vanggewas in te zaaien. Het vanggewas moet tijdig ingezaaid worden en moet geruime tijd op het perceel aanwezig zijn.
- Is uw bedrijf een focusbedrijf met maatregelencategorie 3? Dan bent u verplicht om **op elk perceel van uw bedrijf waar de teelt en de bodem het toelaten en op minstens 20% van het bedrijfsareaal** een vanggewas in te zaaien. Als uw bedrijfsevaluatie het daaropvolgende jaar niet verbetert of als u die maatregel of andere maatregelen die worden opgelegd n.a.v. de nitraatresidumetingen niet naleeft, wordt de verplichting om een vanggewas in te zaaien telkens met 10 % verhoogd (30% in jaar X+1, 40% in jaar X+2, ...).

De percelen en het bedrijfsareaal worden bepaald op basis van de gronden waarop uw bedrijf bemestingsrechten heeft, met uitzondering van permanent overkapte percelen en percelen waarop een blijvende teelt verbouwd wordt.

Het Mestdecreet bepaalt voor de bovenstaande maatregelen geen specifieke inzaai- of aanhoudingsvoorwaarden voor het vanggewas. Gezien het doel van het vanggewas, is het wel belangrijk dat u het tijdig inzaait zodat het zich goed kan ontwikkelen. Het is ook belangrijk dat u het vanggewas lang genoeg aanhoudt op het perceel. Als richtlijn zou kunnen gesteld worden dat het minstens 2 maanden op het perceel moet blijven staan.

Aanbevelingen bij de maatregel 'verplichte inzaai van een vanggewas als de bodem en de teelt het toelaten':

Na de oogst van de hoofdteelt, moet op elk perceel van het bedrijf een vanggewas ingezaaid worden, behalve als de teelt of de bodem dat niet toelaten. Hieronder geven we enkele voorbeelden ter illustratie.

De **bodem** laat de inzaai van een vanggewas bijvoorbeeld niet toe als slechte weersomstandigheden ervoor zorgen dat het perceel niet meer kan bewerkt worden zonder risico op structuurschade van de bodem. Ook bij ondergelopen percelen is het inzaaien van een vanggewas niet mogelijk.

De **teelt** laat de inzaai van een vanggewas bijv. niet toe:

- als de hoofdteelt dermate laat geoogst wordt dat het vanggewas zich niet meer kan ontwikkelen, bijv. bij korrelmaïs. Als richtlijn zou kunnen meegegeven worden dat het weinig opportuun is om na 1 oktober nog een vanggewas in te zaaien. Het zal zich niet goed meer kunnen ontwikkelen en weinig of geen reststikstof opnemen.
- bij teeltencombinaties waarbij de periode tussen de teelten te kort is (minder dan 2 maanden) om een vanggewas goed te laten ontwikkelen. Bijvoorbeeld als rond 15 augustus wintertarwe wordt geoogst en begin oktober wintergraan wordt ingezaaid op hetzelfde perceel.

- bij hoofdteelten waarvan de vruchten geoogst worden, maar waarbij de planten op het perceel blijven staan tot ze afvriezen, bijv. bij courgetten.

Het gebruik van een vanggewas is een goede praktijk om de uitspoeling van reststikstof te vermijden. Zaai dus indien mogelijk altijd een vanggewas in.

Aanbevelingen bij de maatregel ‘verplichte inzaai van een vanggewas op elk perceel van uw bedrijf waar de teelt en de bodem het toelaten en op minstens 20% van het bedrijfsareaal’:

Dit is een bindende maatregel voor focusbedrijven met maatregelencategorie 3. De 20%-voorwaarde geldt bovenop de voorwaarde ‘als de bodem en de teelt het toelaten’. Mogelijk moet u uw teeltplan aanpassen zodat u op minstens 20% van het bedrijfsareaal tijdig een vanggewas kunt inzaaien.

Meer informatie over focusbedrijven en maatregelen vindt u op de website www.vlm.be > thema’s > Mestbank > [focusbedrijf](#). U kunt uw status focusbedrijf en welke maatregelen van toepassing zijn op uw bedrijf raadplegen op het [Mestbankloket](#), onder de rubriek Status bedrijf.

Verplichte inzaai van een vanggewas door derogatiebedrijven

Als uw bedrijf een derogatiebedrijf is, kunt u derogatie toepassen op percelen met wintertarwe of triticale op voorwaarde dat u na de oogst een vanggewas inzaait. Het vanggewas moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Het vanggewas moet ingezaaid zijn binnen de 14 dagen na de oogst van de wintertarwe of triticale en uiterlijk op 1 september van het jaar waarvoor de derogatie werd aangevraagd.
- Het vanggewas mag niet omgeploegd of ingewerkt worden vóór 15 februari van het daaropvolgende jaar.

Voor de derogatieteelt maïs moet een snede gras of snijrogge geoogst worden vóór het inzaaien van de maïs. Dat gras of die snijrogge moet ingezaaid zijn uiterlijk op 30 november van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarvoor de derogatie wordt aangevraagd voor de maïs. Het gras of de snijrogge is in het jaar voorafgaand aan de derogatieaanvraag voor maïs dus zeker te beschouwen als nateelt (na de hoofdteelt van dat jaar). Afhankelijk van het tijdstip waarop ze ingezaaid werden, kunnen ze dus ook fungeren als nateelt of zelfs als vanggewas om te voldoen aan andere verplichtingen. Het gras mag in het derogatiejaar van de maïs niet gemaaid worden vóór 1 april. De snijrogge mag niet geoogst worden vóór 15 maart.

BELANG VAN EEN VANGGEWAS ALS INVULLING VAN HET ECOLOGISCH AANDACHTSGEBIED (EAG) IN HET KADER VAN DE VERGROENINGSEISEN VAN HET GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID

U kunt als landbouwer ervoor kiezen om een mengsel van groenbedekkers in te zaaien, dat meetelt als ecologisch aandachtsgebied (EAG) om te voldoen aan de vergroeningseisen. Dergelijke mengsels moeten tijdig ingezaaid worden.

De inzaaidatums verschillen naargelang de landbouwstreek waarin uw perceel ligt:

- Polders en Duinen: inzaaien voor 1 september en minstens aanhouden tot 15 oktober
- Leemstreek: inzaaien voor 1 oktober en minstens aanhouden tot 1 december
- Zandleemstreek en andere streken: inzaaien voor 1 oktober en minstens aanhouden tot 1 februari

Meer uitleg over de verschillende voorwaarden waaraan een groenbedekker in het kader van EAG moet voldoen, vindt u in de informatiefiche 'Vergroening – Ecologisch aandachtsgebied - Groenbedekking' op de website van het Departement Landbouw en Visserij: www.vlaanderen.be/landbouw/vergroening. Klik daar door naar de rubriek 'ecologisch aandachtsgebied'.

Als uw bedrijf zich voor een verplichte inzaai van het vanggewas in het kader van het Mestdecreet houdt aan de voorwaarden van de vergroeningseisen met betrekking tot het gebruik van groenbedekkers als EAG, dan hebt u dubbel voordeel.

MOET IK MIJN VANGGEWAS OF NATEELT AANGEVEN IN DE VERZAMELAANVRAAG?

Als u een inzaaiverplichting van een vanggewas of nateelt hebt, moet u die ook correct aangeven in de verzamelaanvraag als 'nateelt'.

U kunt de 'nateelt' wijzigen tot en met 31 december van het betreffende jaar. Wijzigingen van nateelten ingediend na 31 december moet u steeds staven met bewijsstukken.

Denk eraan dat de datum voor het wijzigen van de groenbedekker als EAG in het kader van de vergroening strikter is (31 oktober).

U kunt de verzamelaanvraag wijzigen op het e-loket www.landbouvwlaanderen.be

Houd u aan de indiendatum en de wijzigingsdatums van de verzamelaanvraag. Zo verliest u niet ongewild rechten of premies. U kunt hierover meer lezen in de [toelichting van de verzamelaanvraag](#).

MEER INFO

Hebt u nog vragen? Neem contact op met de afdeling Mestbank van de [VLM in uw regio](#).

BEGELEIDING

De dienst Bedrijfsadvies van de VLM

De bedrijfsadviseur gaat samen met u na welke mogelijkheden u hebt om tot een efficiënte bemesting te komen. Hij adviseert u onder meer over een optimale inzet van meststoffen op bedrijfsniveau, de opmaak van een bemestingsplan en het inpassen van vanggewassen.

Meer informatie op www.vlm.be > thema's > [Bedrijfsadvies](#).